

Z GEOGRAFIĄ
PRZEZ ŚWIAT

MAGDALENA
JANKUN

SCENARIUSZ LEKCJI GEOGRAFII dla III etapu edukacyjnego

opracowany w ramach projektu

„Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

Warszawa 2019

Redakcja merytoryczna – Anna Kasperska-Gochna
Recenzja merytoryczna – Alicja Węsierska-Kwiecień
Agnieszka Stanuszkiewicz
dr Beata Rola
Agnieszka Ratajczak-Mucharska

Redakcja językowa i korekta – Altix

Projekt graficzny i projekt okładki – Altix

Skład i redakcja techniczna – Altix

Warszawa 2019

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

Temat

Co wpływa na zróżnicowanie sieci transportu w Polsce?

- Adresat: Uczeń klasy III szkoły ponadpodstawowej
- Miejsce: gabinet geograficzny
- Czas realizacji: 1 godzina dydaktyczna

Podstawa programowa

XV. Zróżnicowanie społeczno-gospodarcze Polski.

Uczeń: 10) Analizuje zmiany i zróżnicowanie sieci transportu w Polsce, wskazuje główne węzły oraz terminale transportowe i przedstawia ich znaczenie dla gospodarki kraju.

Cel ogólny lekcji: zapoznanie uczniów ze zróżnicowaniem sieci transportu w Polsce.

Kompetencje kluczowe

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje matematyczne i cyfrowe.

Cele szczegółowe operacyjne

- wymienisz główne czynniki, które wpłynęły na zagospodarowanie transportowe w Polsce;
- przedstawisz zmiany na przestrzeni lat w odniesieniu do transportu kolejowego i kołowego;
- wskażesz główne węzły w sieci transportowej Polski oraz wyjaśnisz, jaką rolę pełnią;
- wskażesz na mapie Polski główne porty lotnicze i morskie porty handlowe oraz omówisz ich znaczenie dla gospodarki Polski.

Metody/formy pracy

- wykorzystanie narzędzi ICT, metoda burza mózgów, metoda „gadająca ściana”,
- praca indywidualna, w parach, w grupach oraz całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne

Podręcznik, e-podręcznik do geografii, tablica interaktywna, Rocznik Statystyczny, mapa fizyczna Polski, atlasy geograficzne, zasoby internetu.

Narzędzia TIK do wykorzystania na tej lekcji: zasoby internetu, <https://epodreczniki.pl/a/Dp9t736Sl>

Przebieg lekcji: Faza wstępna

1. Nauczyciel wyświetla na tablicy multimedialnej cele lekcji.
2. Uczniowie wyszukują w atlasach geograficznych mapę dotyczącą sieci transportowej Polski. Pracując w parach dokonują analizy sieci transportu kolejowego i kołowego. Podają wnioski. Dyskusja dydaktyczna.

Faza realizacyjna

1. Nauczyciel prosi uczniów o podanie czynników przyrodniczych i społeczno-gospodarczych, które miały wpływ na zagospodarowanie transportowe w Polsce. Dyskusja dydaktyczna. Informacje podane przez uczniów zapisywane są na planszy interaktywnej.
2. Nauczyciel wyświetla mapkę Transport kolejowy w Polsce z e-podręcznika, z której uczniowie odczytują informacje takie jak: największe i najmniejsze zagęszczenie linii kolejowych. Analizują przyczyny tego stanu. Odczytują główne szlaki kolejowe w Polsce, wskazują nazwy miast, przez które przebiegają. Charakteryzują sieć kolejową na terenie miejscowości, w której znajduje się szkoła.
3. Praca w parach. Na podstawie danych statystycznych analizują transport kolejowy po II wojnie światowej pod kątem długości linii kolejowych, przewozu pasażerów, przewozu ładunków na przestrzeni lat. Uczniowie dokonują obliczeń w parach. Podają wyniki. Wyciągają wnioski. Dyskusja dydaktyczna.
4. Nauczyciel wyświetla mapkę z e-podręcznika *Gęstość sieci drogowej*, z której uczniowie odczytują informacje: województwa o największej i najmniejszej gęstości sieci dróg, analizują przyczyny, odczytują gęstość sieci dróg w województwie, w którym mieszkają i porównują z wartością średnią dla Polski. Dyskusja dydaktyczna.
5. Praca w parach. Na podstawie danych statystycznych analiza transportu kołowego na przestrzeni lat pod kątem długości autostrad, dróg szybkiego ruchu, przewozu pasażerów i przewozu ładunków. Uczniowie dokonują obliczeń w parach. Podają wyniki. Wyciągają wnioski. Dyskusja dydaktyczna.
6. Uczniowie wyjaśniają, jaką rolę pełnią węzły w sieci transportowej. Korzystając z mapy Polski odczytują największe węzły komunikacyjne.
7. Praca w parach. Uczniowie w atlasie geograficznym wyszukują główne porty lotnicze i morskie porty handlowe. Chętne osoby wskazują je na mapie fizycznej Polski.
8. Uczniowie korzystając z danych statystycznych analizują liczbę przewozów pasażerskich na przestrzeni lat. Analizują przyczyny zmian. Dyskusja.
9. W oparciu o różne źródła informacji, w tym podręcznik do geografii, uczniowie analizują zagadnienie: znaczenie węzłów i terminali transportowych dla gospodarki kraju. Dyskusja dydaktyczna.

Faza podsumowująca

1. Nauczyciel dokonuje oceny pracy uczniów, bierze przy ocenianiu pod uwagę wkład, zaangażowanie i możliwości uczniów.
2. Sposób podsumowania lekcji z uwzględnieniem celów: Quiz – runda bez przymusu. Uzupełnienie słowne niedokończonych zdań: Dziś nauczyłam/nauczyłem się..., Zrozumiałam/zrozumiałem,. Przypomniałam/przypomniałem sobie..., Zaskoczyło mnie ...

Komentarz metodyczny

Scenariusz jest uniwersalny, nie zawiera żadnych barier, może być modyfikowany do pracy z uczniami z SPE oraz może być dostosowany do potencjalnych możliwości uczniów. Scenariusz jest zgodny z wielospecjalistyczną oceną poziomu funkcjonowania ucznia. W pracy z uczniami z SPE jednym z najprostszych sposobów jest modyfikacja ćwiczeń, zadań i poleceń, polegająca na dostosowaniu zadań, tak by były one wykonywalne przez uczniów o niższym potencjale i propozycji zadań trudniejszych dla uczniów zdolnych. Dobór metod i narzędzi kontroli należy do nauczyciela, bo on zna uczniów najlepiej.

Scenariusz dostosowany do uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych – dysfunkcja wzroku

Bardzo trudna jest realizacja tematyki w oparciu o pracę z mapą z uczniem z dysfunkcją wzroku. W związku z tym nauczyciel powinien dostosować odpowiednie warunki tak, aby uczeń miał szansę na kształtowanie umiejętności adekwatne do jego możliwości. Ważne jest, by przygotować przyjazną przestrzeń uczniowi, w której będzie czuł się komfortowo.

Najbardziej optymalne dla ucznia będzie miejsce blisko tablicy multimedialnej, naprzeciwko mapy hipsometrycznej. Uczeń powinien mieć świadomość, że zawsze ma możliwość podejścia do mapy czy tablicy, kiedy nie rozpoznaje elementów ze swojego miejsca. Dla uczniów słabowidzących należy stosować powiększone mapy, wyraźne egzemplarze. Na mapach konieczne jest pogrubienie konturów, powiększenie napisów i znaków. Prowadzący zajęcia powinien słownie objaśniać wszystko to, co robi, by uczeń w pełni mógł uczestniczyć w lekcji. Uczeń może używać szkieł powiększających, różnorodnych pomocy optycznych. Podczas pracy z mapą należy też pamiętać, że przy bliskim kontakcie z nią traci się widok na całość. Istnieją na rynku atlasy przystosowane do potrzeb uczniów z dysfunkcją wzroku. Warto również zaopatrzyć uczniów w mapy plastyczne.

Nauczyciel powinien dostosować czcionkę kart pracy i tekstów doucznia słabowidzącego. Ciemne pisaki i kontrastowe linie ułatwiają pisanie uczniowi z dysfunkcją wzroku. Formy pracy na lekcji i zajęciach powinny być elastyczne. Wskazana jest forma pracy zespołowej i pracy w parach, która sprzyja współpracy i ewentualnej wzajemnej pomocy kolegi, koleżanki z ławki.

Przy demonstracji map, plansz i tablic z rysunkami, diagramami, schematami i tabelami nauczyciele powinni zwracać uwagę na ich czytelność dla uczniów słabowidzących, a mianowicie, czy są one odpowiedniej wielkości, narysowane odpowiedniej grubości liniami, z odpowiednim kontrastem barwnym i kontrastem w stosunku do tła, a także czy znajdują się w odpowiedniej odległości od nich. Innym rozwiązaniem jest wykorzystanie komputera w pracy z uczniem słabowidzącym. Istnieją bowiem programy mogące powiększyć określone fragmenty tekstu do kilkudziesięciu razy, zamienić kolor obrazu i tła, symulować na ekranie wędrującą lupę.

Nauczyciel powinien stosować różne sposoby pracy z uczniem w odniesieniu do SPE: pomoc w czytaniu poleceń i treści zadań, dokładną analizę treści i utwierdzenie się, że uczeń rozumie, wydawanie krótkich i konkretnych poleceń, wydłużenie czasu na pracę z tekstem i wykonanie prac pisemnych, sprawdzanie stopnia zrozumienia tekstu i poleceń, zapis trudnych, nowych terminów na tablicy, zwracanie uwagi uczniom na poprawność zapisów oraz ćwiczenia utrwalające, pomoc w wykonywaniu rysunków, schematów. Przy ocenie ucznia z SPE obowiązuje zasada indywidualizacji. Wystawiona ocena nie może wynikać z porównania osiągnięć z innymi uczniami. Musi być wielostronna. Należy przy jej wystawieniu wziąć pod uwagę indywidualne osiągnięcia ucznia oraz zdobyte nowe umiejętności, wkład pracy, zainteresowanie i aktywność na zajęciach. Nauczyciel powinien stosować ocenianie kształtujące, które eliminuje stres związany z ocenianiem. Powinien udzielać informacji zwrotnej dotyczącej wiedzy i umiejętności uczniów w tym uczniów z SPE. Stosowanie samooceny między innymi poprzez zaproponowaną technikę zdań podsumowujących. Dobór metod i narzędzi kontroli należy do nauczyciela, bo on zna uczniów najlepiej.